

ВЪЗМОЖНОСТИ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО ПРЕДМЕТА „УЧЕБНО-ТРЕНИРОВЪЧНА ФИРМА“ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ИНТЕГРАТИВНИ ВРЪЗКИ

Славка Койчева
Търговска гимназия, Бургас

Резюме: Статията разглежда организацията в обучението по учебния предмет „Учебно-тренировъчна фирма“. Описват се възможностите на нормативните документи и учебното съдържание за реализиране на интегративни връзки с другите предмети, изучавани от учениците в специалности „Икономика и мениджмънт“ и „Предприемачество и мениджмънт“.

Keywords: integrative links, study program, academic curriculum, economic knowledge

Проблемът за интегративните връзки е много актуален и се изследва многократно. Основание за това твърдение ни дава действието на интегралния подход в системата на образованието, в структурирането на теоретичното и практическото съдържание в учебната програма по предмета „Учебно-тренировъчна фирма“, в неговото съдържание и методика на педагогическия процес.

Избрана е тази дисциплина, защото е особено значима за професионалната подготовка на ученика. Изучава се от учениците, придобиващи професия „Икономист-мениджър“ и професия „Икономист“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл.6 от Закона за професионалното образование и обучение, професионално направление „Стопанско управление и администрация“, специалности: „Икономика и мениджмънт“ и „Предприемачество и мениджмънт“⁽¹⁾.

Изграждане на учебно-тренировъчна фирма е по проектът ECO NET, осъществяван от МОМН и Култур Контакт Австрия по поръчка на австрийското Федерално министерство на образованието, науката и културата в сътрудничество с българското. Моделът на учебно-тренировъчната фирма – иновативен, близък до практиката, даващ възможност за реализация на интегративните връзки в обучението, насърчава предприемаческото мислене и формира бизнес поведение. За да бъде успешно и ефективно обучението в учебно-тренировъчна фирма, то се нуждае от следните рамкови условия (Недева & колектив, 2006):

- съвременен учебен план;
- седмични занимания по блокове часове;
- възможност да се работи по групи;
- обособено помещение, което да стимулира офис предприятието;
- квалифицирани учители, съвременни учебници.

Една от важните предпоставки за такова обучение е учебният план, включващ дисциплината „Учебно-тренировъчна фирма“, която е практически ориентирана.

Учебният план е разработен за първи път през 1992 г. за професия „Икономист-мениджър“ и професия „Икономист“ от *Списъка на професиите за професионално образование и обучение* по чл.6 от *Закона за професионалното образование и обучение*, професионално направление „Стопанско управление и администрация“, специалности „Икономика и мениджмънт“ и „Предприемачество и мениджмънт“⁽¹⁾.

Целта на учебния план е с помощта на учебното съдържание, съобразено с принципите на пазарната икономика и със съвременните методи на обучение, да се даде възможност за широкопрофилна подготовка, ориентирана към практиката, съответстваща на новите потребности на българската икономика и гарантираща конкурентоспособност на завършващите средно икономическо образование.

Основните модули в учебния план:

- „Човекът и комуникациите“;
- „Човекът и природата“;
- „Човекът и обществото“;
- „Човекът и стопанската практика“.

Мястото на „Учебно-тренировъчната фирма“ (УТФ) в учебния план е изключително важно, защото образователните цели се постигат с практическата дейност, което отговаря на изискванията на стопанската практика. Персонализират се знанията на учениците по творчески начин. Изхожда се от тезата, че човек се учи не само като получава информация, но и като я преосмисля през собствения си опит. Играейки роля, учениците експериментират поведение, което биха имали в бъдещи ситуации.

Въз основа на учебния план е разработена и учебна програма, която е насочена към постигане на целите на дисциплината „Учебно-тренировъчна фирма“. Според Йозеф Афф – един от водещите специалисти по УТФ в Австрия, „Основната цел на учебната програма по дисциплината УТФ е учениците да придобият квалификация за успешна реализация в професионалния свят на база на развитите у тях способности за логическо и мрежово мислене, точност, постоянство, умение за работа в екип, чувство за отговорност при вземане на решение“⁽²⁾.

Основни образователни изисквания, залегнали в учебната програма за УТФ, са:

- прилагане на практика на интегрирани знания в симулирана ситуация;
- самостоятелно намиране и използване на липсващата информация;

- познаване на структурата на реална фирма и взаимоотношенията ѝ със заобикалящата я среда;
- организиране на работното място;
- умения за работа в екип;
- работа при нестандартна обстановка;
- оценка и самооценка и др.

Важна предпоставка за реализацията на учебната програма е квалификацията и мотивацията на учителите. Подходящата квалификация и желанието им за работа, като предпоставка за вграждане на УТФ в средното професионално училище, дават своите положителни резултати.

Учебниците са другата важна предпоставка за обучението в УТФ, което има практическа насоченост (учене чрез действие) и европейските образователни стандарти са основани на два австрийски учебника – „Икономика на предприятието“ и „Икономическа информатика“, които са преведени и адаптирани към българските условия. (Недева & колектив, 2006)

Обучението в УТФ не може да се осъществи в класическа учебна стая, защото е модел на реално предприятие. Важна предпоставка за ефективното обучение е обособяването на помещение за **учебен офис**, който се нарича Учебно-тренировъчен център (УТЦ), и неговото обзавеждане. То трябва да е разпределено по отдели и по работни места. **Отделите** най-често съответстват на критериите за средна фирма и за повечето УТФ те са между пет и шест (Таблица1).

Работните места са обикновено от 3 до 5 за всеки отдел. Обзавеждането е разпределено така, че всеки ученик да има самостоятелно според спецификата на работата място в съответния отдел. Тук учениците се обучават в условия, близки до реалната практика – учебна среда, в която могат да развиват своята личностна, социална, методична и професионална компетентност. Създава се възможност на входа на УТФ да бъдат осигурени необходимите знания и умения (предпоставки), при което тя вече няма да играе роля на учебен предмет, а на комплексна система.

Учебно-тренировъчна фирма, като икономическа дисциплина, е насочена предимно към задълбочаване и преподаване на практически приложими икономически знания. УТФ е доказала предимства като икономическа дисциплина, чрез която се реализират интегративни връзки в обучение за придобиване на ключови квалификации от учениците.

Особеностите на учебно-тренировъчната фирма са важни за осъществяването на интегративните връзки и могат да се опишат по следния начин: (Недева & колектив, 2006)

- Допускането на грешки не означава, че веднага ученикът ще получи лоша оценка. Една от важните цели на УТФ е да се откриват грешките и да се показват, за да може ученикът да се учи от тях – т.е. грешката е шанс за учене.

Таблица 1. Възможности за сътрудничество между учебните дисциплини и отделите на УТФ

Учебни дисциплини	Междупредметни връзки	Дейности	Отдели на УТФ
Чужд език; Икономика на предприятието; Предприемачество и мениджмънт; Комплексна учебна практика; Фирмено право; Технология на бизнес комуникацията; Проектен мениджмънт	Чужд език; География и икономика; Комплексна учебна практика; Предприемачество и мениджмънт; Икономическа информатика; Проектен мениджмънт; Информатика; Информационни технологии	Подготовка и осъществяване на регистрацията на фирмата в централата; Организиране дейността по отдели; Водене на преговори с представители на други УТФ; Организиране на подготовката, провеждането и отчитането на дейността от участието на панаира на УТФ; Решаване на спорове (ако възникнат) между членовете на УТФ	Управител
Чужд език; Технологии; Комплексна учебна практика; Икономика на предприятието; Предприемачество и мениджмънт; Счетоводство; Технологии на бизнес комуникацията; Статистика на фирмата; Финансов икономически анализ и контрол	Чужд език; География и икономика; Комплексна учебна практика; Предприемачество и мениджмънт; Икономическа информатика; Проектен мениджмънт; Информатика; Информационни технологии	Създаване и водене на картотека на клиенти и доставчици; Контролиране на продажбите и доставките; Писане на поръчки; Водене на складовото стопанство	Покупко-продажби
Чужд език; География и икономика; Комплексна учебна практика; Предприемачество и мениджмънт; Икономическа информатика; Проектен мениджмънт; Информатика; Информационни технологии	Чужд език; География и икономика; Комплексна учебна практика; Предприемачество и мениджмънт; Икономическа информатика; Проектен мениджмънт; Информатика; Информационни технологии	Рекламни напомняния за забавени доставки и неизпълнени поръчки; Снабдяване	Маркетинг
Чужд език; Технологии; Фирмено право; Комплексна учебна практика; Предприемачество и мениджмънт; Технология на бизнес комуникацията; Проектен мениджмънт	Чужд език; География и икономика; Комплексна учебна практика; Предприемачество и мениджмънт; Икономическа информатика; Проектен мениджмънт; Информатика; Информационни технологии	Съставяне на отчети за наличности, продажби и покупки; Изготвяне на статистически данни за оборота (по клиенти и продукти)	Административно-правен
Чужд език; Технологии; Фирмено право; Комплексна учебна практика; Предприемачество и мениджмънт; Технология на бизнес комуникацията; Проектен мениджмънт	Чужд език; География и икономика; Комплексна учебна практика; Предприемачество и мениджмънт; Икономическа информатика; Проектен мениджмънт; Информатика; Информационни технологии	Разработване на визия (дългосрочна стратегия); Изготвяне на каталог, проспект, дилпаянки и визитни картички; Провеждане на маркетингово проучване и определяне асортимента от услуги на фирмата; Изработка на рекламни материали и разпространението им; Провеждане на комуникационна политика (реклама, обяви, брошури, интернет страница)	Счетоводен
Чужд език; Технологии; Фирмено право; Комплексна учебна практика; Предприемачество и мениджмънт; Технология на бизнес комуникацията; Проектен мениджмънт	Чужд език; География и икономика; Комплексна учебна практика; Предприемачество и мениджмънт; Икономическа информатика; Проектен мениджмънт; Информатика; Информационни технологии	Подготовка на документи за регистрация на фирмата; Изготвяне на договори за продажби и дългосрочно сътрудничество; Проучване на Закона за защита на правата на потребителите и законовата основа за рекламна дейност	
Чужд език; Технологии; Фирмено право; Комплексна учебна практика; Предприемачество и мениджмънт; Технология на бизнес комуникацията; Проектен мениджмънт	Чужд език; География и икономика; Комплексна учебна практика; Предприемачество и мениджмънт; Икономическа информатика; Проектен мениджмънт; Информатика; Информационни технологии	Решаване на спорове (ако има) при ненавременни доставки или поръчки; Участие в преговори;	
Чужд език; Технологии; Фирмено право; Комплексна учебна практика; Предприемачество и мениджмънт; Технология на бизнес комуникацията; Проектен мениджмънт	Чужд език; География и икономика; Комплексна учебна практика; Предприемачество и мениджмънт; Икономическа информатика; Проектен мениджмънт; Информатика; Информационни технологии	Компютърна обработка на документи (контрол, сортиране и осчетоводяване); Изготвяне на: баланс (начален и краен), РПВ, оборотна ведомост; Водене на касовата книга и извършване на плащанията чрез: превод, чек, менигелница; Кореспонденция с финансовите служби	
Чужд език; Технологии; Фирмено право; Комплексна учебна практика; Предприемачество и мениджмънт; Технология на бизнес комуникацията; Проектен мениджмънт	Чужд език; География и икономика; Комплексна учебна практика; Предприемачество и мениджмънт; Икономическа информатика; Проектен мениджмънт; Информатика; Информационни технологии	Изготвяне на отчет на разходите по отдели	

– Учениците работят за постигане на определена цел и самостоятелно – това означава, че всеки ученик, съответно екип, работи по различна задача и допринася с различни резултати.

– Задачите са екипни и зависими от ситуацията. Затова и ролята на учителя е различна – от поднасящ учебното съдържание учителят се превръща в консултант и треньор, а много често и в управител на учебно-тренировъчната фирма.

– Сътрудниците на учебно-тренировъчната фирма прилагат знанията си от други дисциплини. Правят връзка между тях и от това извличат опит. Ето защо учебно-тренировъчната фирма може да се нарече общ знаменател на всички учебни предмети.

– Учебно-тренировъчната фирма е и идеално място, където може да се придобият и съответно да се тренират социални компетенции. При никоя друга дисциплина не може толкова реално да се симулира реална икономическа действителност.

Това дава основание тя да бъде приложена и в други професии и специалности под формата на свободно и задължително избираема подготовка (СИП и ЗИП). За учебната 2012/2013 това е факт: съгласно действащите учебни програми в професионалното образование на специалност „Банково дело“ и „Митническа и данъчна администрация“ е въведена дисциплината „Учебно предприятие“, която работи по учебната програма на „Учебно-тренировъчна фирма“.

Подбраните теми в учебно съдържание по „Учебно-тренировъчна фирма“ дават възможност за премахване на дублирането и простото възпроизводство на учебния материал, а спомагат за осъществяването на интегративни връзки с другите изучавани дисциплини.

Учебните предмети, пряко свързани с дисциплината „Учебно-тренировъчна фирма“, се групират, както следва:

Задължителна общообразователна подготовка:

Чужд език – помага при контакти с други УТФ от чужбина, обработка на сделки, изготвяне на рекламни материали и презентации.

География и икономика – анализ на страните и на клиентите. Познаване на националното богатство на България ще позволи на сътрудниците в отдел „Маркетинг“ да изберат най-добрите туристически дестинации, които да предлагат на виртуалния пазар на УТФ.

Информатика и Информационни технологии – два взаимно свързани предмета, които обогатяват знанията на учениците за MS Office (Word, Excel, Access), E-mail и Photoshop (графични изображения). Помагат им при създаването на база данни за учебно-тренировъчната фирма.

Технологии (текстообработка и фирмена култура) – учениците придобиват знания, които впоследствие превръщат в навики за оформяне на документи и поведение в офис.

Тази група дисциплини създават и основните логически връзки на пазарните отношения в представите на учениците чрез измерители, показатели и закони.

Задължителна професионална подготовка:

Икономика на предприятието – учениците получават обща представа за организацията на дейността в едно реално предприятие.

Фирмено право – учениците получават знания за организационните форми на бизнеса, за документите по регистрацията на едно предприятие и оформянето да документацията.

Предприемачество и мениджмънт – основен предмет, чрез който учениците получават основните теоретични знания за качествата, които трябва да притежава един предприемач, и управленския процес като цяло. Научават се как се прави бизнес план, който е в основата на една фирма.

Счетоводство – на учениците се дават познания за откриването, воденето и приключването на счетоводните сметки в една фирма и за документооборота, който се осъществява между отделите.

Комплексна учебна практика – учениците се подготвят за дейността си в учебно-тренировъчната фирма. Получават теоретична представа каква е ролята и значението на УТФ и бъдещата им дейност като сътрудници във виртуалната фирма.

Икономическа информатика – дисциплината е тясно свързана с информатиката. Знаейки как да търсят и обработват нужната им информация от интернет и чрез програмните продукти, учениците в часовете по УТФ ще ги прилагат на практика. Така още по-добре осмислят изучаваното досега.

Технология на бизнес комуникацията – с получените знания за делово общуване и водене на кореспонденция учениците ще организират работата си по отдели в учебно-тренировъчната фирмата.

Финансов икономически анализ и контрол – като дисциплина, която се изучава на следващата учебна година, т.е. в XII клас, учениците ще са по-мотивирани да усвояват методите и начините за анализ и формите за контрол, които съществуват, защото знаят вече на практика каква е ролята им в едно предприятие.

Статистика на фирмата – дисциплина, която се изучава в XII клас след Учебно-тренировъчна фирма, където учениците, научили се, че за нуждата на едно предприятие е необходимо да се изготвят и статистически данни, ще продължат дейността, като доусъвършенстват знанията и способностите си да систематизират, разчитат и анализират информация.

Проектен мениджмънт – учебна дисциплина, която се изучава в XII клас и е своеобразно обобщение на наученото по специалността до момента, защото учениците ще изработват бизнес план. На база на опита от учебно-тренировъчната фирма, която е модел на реално предприятие, ще се справят много добре както в теоретичната, така и в практическата част на проекта, който защитават в края на обучението си.

Знанията по тези дисциплини са свързани с изучаваната специалност и квалификация. Тяхната цел е да запознаят подробно учениците с избраната професия. Дава се възможност за реализиране на интегративни връзки, като учителите работят в екип: например учителят по съответния учебен предмет преподава един или повече учебни часове съвместно с учителя – ръководител на учебно-тренировъчната фирма, в учебно-тренировъчния център.

В заключение може да **обобщим**: обучението в учебно-тренировъчна фирма е интердисциплинарното, активното, насочено към решаване на проблеми, съобразено с реалната практика и ориентирано към личността на ученика преподаване на знания чрез извършване на типични за едно реално предприятие дейности и отчитане на връзките и взаимодействието между отделните предприятия.

БЕЛЕЖКИ

1. Учебна програма (2006) – (ЗИП) *Учебно-тренировъчна фирма*. София
2. www.ekonnet-see.com

ЛИТЕРАТУРА

Недева, Г. & колектив (2006). *Ръководство на учителя – ръководител на учебно-тренировъчна фирма*: София: „ИК Дионис“.

OPPORTUNITIES OF THE TEACHING METHODS IN AN EDUCATIONAL TRAINING FIRM FOR REALIZATION OF INTEGRATIVE CONNECTIONS.

Abstract. This article focuses on the organization of the teaching methods on the school subject „An educational training Firm“. It describes the opportunities of the normative documents and the teaching content for realization of the integrative connections between the school subjects set in the curriculum of the students specializing in „Economics and Management“ and „Enterprise and Management“.

Slavka Koicheva

✉ Trade High School,
Burgas, Bulgaria

e-mail: sndk.koicheva@abv.bg